

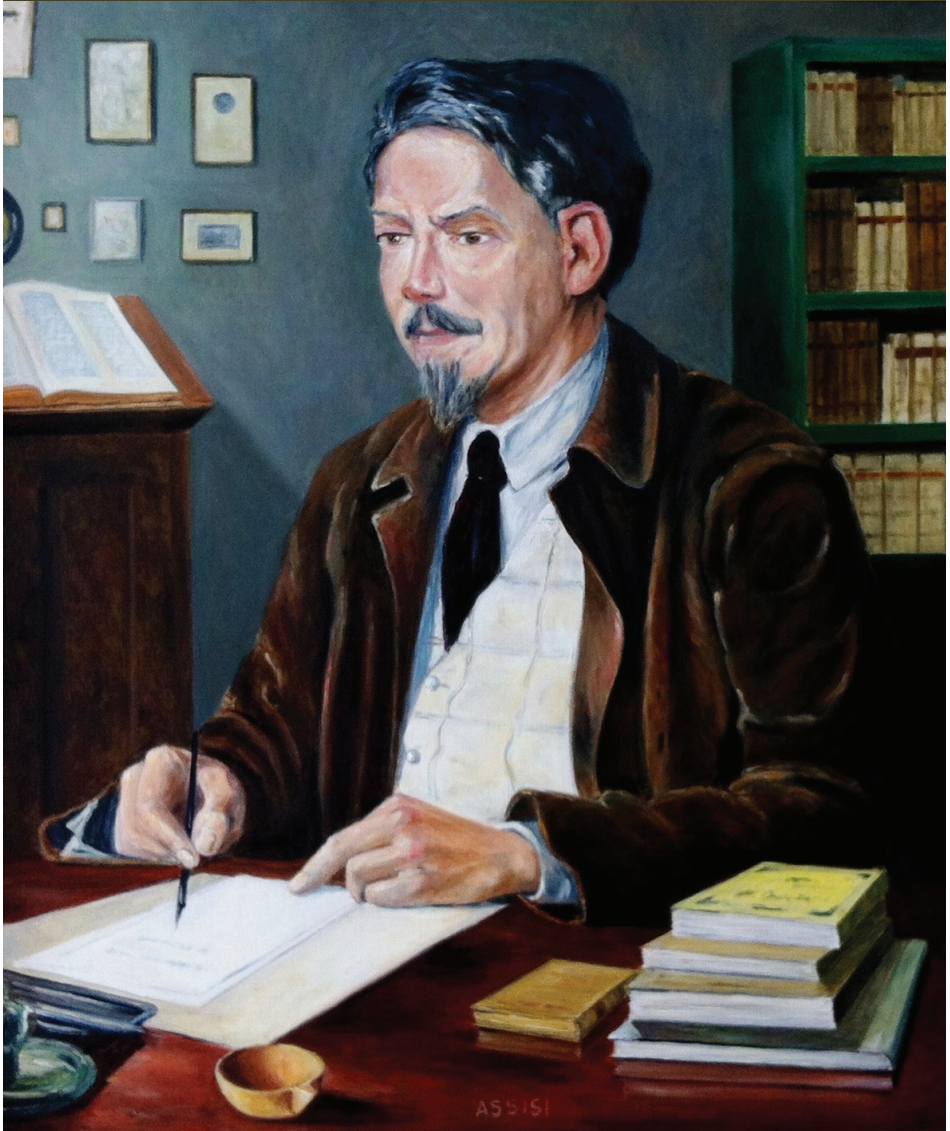
JOHANNES JØRGENSEN SELSKABET

NYHEDSBREV

September 2012

10. Årg.

Nr. 3

NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh. red. **Stig Holsting**
Lykkesholms Allé 9 A,1.tv
1902 Frederiksberg C
Tlf. 8758 0303
Mob. 2129 0408
e-mail: stig.holsting@gmail.com
Kassererens e-mail:
johs.jorgensenselskabet@gmail.com
www.johannesjorgensenselskabet.dk
Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet er et litterært forum til studium af digterens liv og forfatterskab. Selskabet arbejder nært sammen med Johannes Jørgensens Hus i Svendborg og andre litterære selskaber. Medlemskab koster 150 kr. om året. Hjemmeside: www.svendborg-bib.dk

Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, formand

Birgitte Karmann Roslev, næstformand.

Brogade 37, 1, 5700 Svendborg.

E-mail: bibbkr@svendborg.dk

Tlf. 51553310

Ove Klausen, sekretær. Ottosminde 2, 8960 Randers. Tlf. 86404032.

E-mail: oklausen@fiberflex.dk

Henning Fink-Jensen, kasserer.

Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.

Tlf. 4444 8703

Andreas Holsting. Ved Klosteret 6, 2100 København Ø. Tlf. 31219609.

E-mail: andreas.holsting@gmail.com

Grafisk tilrettelæggelse: Kira Bierlich

FORSIDEBILLEDET
I 1922 malede
Johan Rohde det
kendte portræt
af Johannes
Jørgensen i hans
hjem i Assisi.
Siden erhvervede
Frederiksborg-

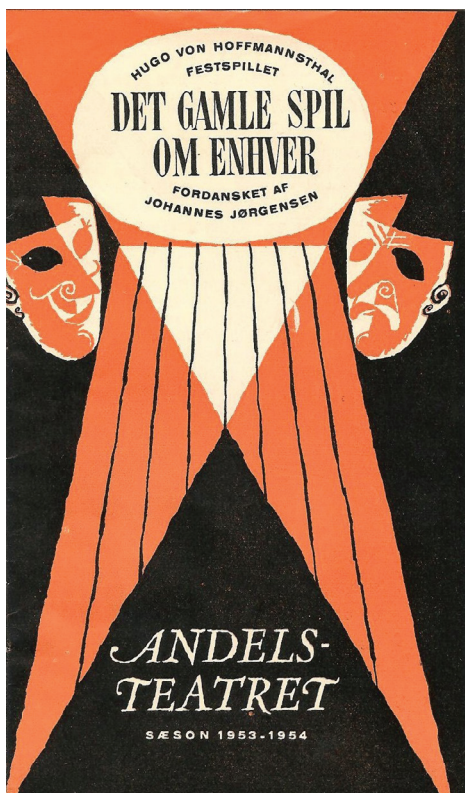
museet i Hillerød billedet, men Johannes Jørgensens Hus var i besiddelse af Rohdes originalskitse. For at bøde på manglen af det originale maleri valgte selskabets formand som tidligere godkendt kopist på Frederiksborg at udføre en kopi af billedet til ophængning i Huset i Fruestræde.

MOSROSEN

I efteråret 2010 fik Johannes Jørgensens Hus en aflægger af den oprindelige mosrose fra digterens barndomshave i Svendborg. Selvom omplantningen skete efter alle eksperterens anvisninger, var spændingen stor, om rosen havde overlevet, for i 2011 skød den ganske vist grønne blade men ingen roser. Det er imidlertid sket i år, så nu blomstrer den gamle mosrose atter i haven i Fruestræde.

Lidt mere "JEDERMANN"

Andels-Teatrets program for sæsonen 1953-54 med "Det gamle Spil om Enhver".

store succeser havde været spillet over 90 gange gennem årene.

Det var altså i 1937.

I 1953 flyttede Johannes Jørgensen som bekendt fra Assisi for at bosætte sig i sin fødeby Svendborg. Her fik han endelig mulighed for at høre de replikker fremført, som han i efteråret 1914 i Siena havde siddet og skrevet på sit værelse i Pensione Chiusarelli, idet "Andels-Teatret" – en forløber for "Det Danske Teater", altså det officielle turneteater – havde sat det på sit program for sæsonen 1953-54 med skuespilleren Palle Reenberg (halvbror til Jørgen R.) i titelrollen. Det fremgår ikke af programmet, at grunden til dette valg var Johannes Jørgensens tilbagevenden til Danmark, men det må anses som givet, at man som en cadeau til ham havde valgt at opføre stykket i Svendborg, for i programmet står der bl.a.: "Det er Andels-Teatret en stor glæde at kunne fremføre denne fine og poetiske fortolkning netop nu, hvor vor store digter vender tilbage til sit fødeland og den by, der for lang tid siden har valgt

I NYHEDSBREVETS sidste nummer citerede vi fra et brev fra skuespilleren Johannes Poulsen til Johannes Jørgensen, dateret 28. december 1937, hvor skuespillerens beklagede, at digteren ikke havde haft mulighed for at se det stykke, han selv havde oversat/gendigtet, skønt det som et af teatrets

*Scenebillede fra Andels-Teatrets turnéforestilling
bl.a. i Svendborg i efteråret 1953.*

ham til sin æresborger". At Johannes Jørgensen har været til stede ved opførelsen viser programmet, idet han med sin vanlige røde blyant har noteret: "Svendborg Efteraar 1953". Det var i juli 1953 han ankom til Svendborg fra Assisi.

Man havde ved opførelsen på Det Kongl. Teater ændret stykkets titel fra Johannes Jørgensens "Komedi om Enhver" til "Det gamle Spil om Enhver" som så også blev ændret i Prologen hvor Prologus siger: "I gode Mænd! giv nøje Agt./At spille et Stykke er vor Agt./Det kaldes »Det gamle Spil om Enhver«. Alligevel var digterens ordvalg ikke grebet ud af den blå luft, idet han havde holdt sig til den egentlige middelalderlige benævnelse for sådanne spil "Komedi", hvor han jo også har kunnet støtte sig til Dantes benævnelse af sin "La Divina Commedia" – "Den Guddommelige Komedi". Men i Danmark havde ordet

komedi med tiden fået en anden betydning – vel nærmest en lettere humoristisk forestilling, hvad der i hvert fald i dette tilfælde ville være ret misvisende. Det kunne jo på forhånd give publikum nogle gale forventninger. Digteren sanktionerede da også uden videre teatrets dispositioner, hvilket han giver udtryk for i sit brev til Johannes Poulsen – "... som jeg finder bedre end den, jeg selv valgte".

I de to bogudgivelser af Johannes Jørgensens tekst følger den oprindelige fra 1915 digterens titelvalg, hvorimod andenudgaven fra 1955 følger teatrets version.

Det må have været en speciel oplevelse for Johannes Jørgensen endelig efter næsten 40 år endelig at høre sine ord levendegjort fra scenen. Det var jo også den eneste gang, han havde arbejdet med scenekunst.

Mindedigteren

Af Henrik Wivel

Johannes Jørgensen Selskabet markerer tiårs jubilæet med en forskningsbaseret antologi, der på den ene side belyser forfatterens inspirationserfaring, og på den anden side hans litteraturhistoriske betydning.

Via Ricordi. En antologi om Johannes Jørgensen. Redaktion: Stig Holsting og Oluf Schönbeck. 202 sider. Johannes Jørgensen Selskabet, 2012.

Det sidste tiår har bragt nyt liv til Johannes Jørgensen forskning. Helt overordnet skyldes det en generel om- og opvurdering af den symbolistiske epoke i europæisk kulturhistorie med et væld af nordiske og internationale udstillinger og publikationer inden for billedkunst, musik og litteratur fra 1990ernes begyndelse og frem til i dag. Men specifikt har det været afgørende, at

offentligheden i 2006 i 50 året for Johannes Jørgensens død fik adgang til hans omfattende arkiver med dagbøger, breve og manuskripter. Det har betydet et boost i forskningen, accentueret af Johannes Jørgensen Selskabet, der tog forskud på glæderne, da det blev stiftet i 2002.

Det seneste tiår har budt på en række nye publikationer, herunder Teddy Petersen store biografi *Et menneske kommer derhen, hvor det vil* (2005), der i detaljer og med fyldige citater fra dagbøgerne skildrer Johannes Jørgensens livsrejse. Samme år kom den første antologi fra Johannes Jørgensen Selskabet, *Fagerø*, som med litterært analytiske, litteraturhistoriske, komparative og motiviske essays belyste forskellige sider af forfatterens virke. Læg dertil Henrik Denmans bibliografi *Johannes Jørgensen litteraturen. Bøger og artikler på dansk 1893-2007* (2008), og W. Glyn Jones

Ludvig Find: Portræt af en ung kunstner (Aage Bertelsen) fra 1893 (Skovgaard Museet, Viborg)

omarbejdelse af sin engelske monografi, der på dansk fik titlen *Han blev aldrig italiener. Johannes Jørgensens forfatterskab* (2008).

Selskabet fejrer nu ti-året for dets stiftelse med endnu en antologi, *Via Ricordi*, der følger ny viden til om forfatterens liv og iscenesættelse, og går fortolkningsmæssigt i dybden med dele af hans værk, hans inspirationserfaring, og hans litterære betydning og placering i dansk litteraturhistorie. Antologien følger således tre spor: for det første et biografisk, for det andet er litterært og fortolkningsmæssigt, og for det tredje et receptionshistorisk, hvor opfattelsen af Johannes Jørgensen indplaceres i litteraturhistorien.

Det biografiske spor afdækkes i Stig Holstings essay "Mindernes gade", Oluf Schönbecks "Nemesis og Prometheus", og Bo Alkjærs "Kunstner eller katolik", der alle lægger alen til den eksisterende viden om Johannes Jørgensen.

Problemet med Johannes Jørgensens biografi er jo, at han selv har skrevet den i *Mit Livs Legende* (1916-1928), men med of-fentliggørelsen af hans dagbøger kan forskningen komme ind bag forfatterens egen selektion af stof og iscenesættelse af sit livsforløb. Ikke at dagbøgerne nødvendigvis er mere autentiske eller mindre iscenesatte, men de rummer dog en stedvis mere utilslørret tilgang til hans levede liv og hans egen forståelse af det. Oluf Schönbeck uddyber Johannes Jørgensens selv billede med en udførlig gennemgang af den vordende forfatters tidlige dagbøger fra de første gymnasie- og uddannelsesår i København, efter hans eksodus fra barndomshjemmet

i Svendborg. Titlen "Nemesis og Prometheus" referer til Johannes Jørgensens selvforståelse som en radikal oprører, der raner ilden fra guderne, men dermed også risikerer at fortæres og gå til i flammerne. Ramt af straffen for sit overmod. Dagbøgerne fra de formative år vidner om hans følelse af isolation, hjemløshed og udsathed og om hans ekstremt stærke individualisme, der finder sin første, foreløbige forløsning i æstetikken og dermed den skabende kunst. Johannes Jørgensen skriver sig ind til en plads i verden med en tro på litteraturens guddommelige (og opbyggelige) kraft.

Vi ved jo, at det ikke var nok, forfatteren måtte indskrive sin inspiration i et større forsyn, der på den ene side korresponderede med hans kristne barnetro og på den anden side ledte den ud i en større verdensherlighed, som den sømand af verden, han var. Det førte i midten af 1890'erne til hans konversion til katolicismen, et valg han forsvarede livet ud med en voldsom besværgende vilje. Hvor voldsomt det kunne gå for sig, skildrer Bo Alkjær i "Kunstner eller katolik" om venskabet og bruddet med maleren Ludvig Find. Her fremlægges gedigen ny viden i kraft af Bo Alkjærs tilgang til Findslægtens breve og arkivalier. Ludvig Find blev en kernesikkert i kredsen omkring *Taarnet* og det symbolistiske gennembrud i Danmark, ikke mindst i kraft af de to med tiden ikoniske malerier *Portræt af en ung kunstner* (Aage Bertelsen) fra 1893 (Skovgaard Museet, Viborg) og *En ung mand.*, *den norske maler Thorvald Erichsen* fra 1897 (Den Hirschsprungske Samling, København). Begge billeder rammer tiden ind, så

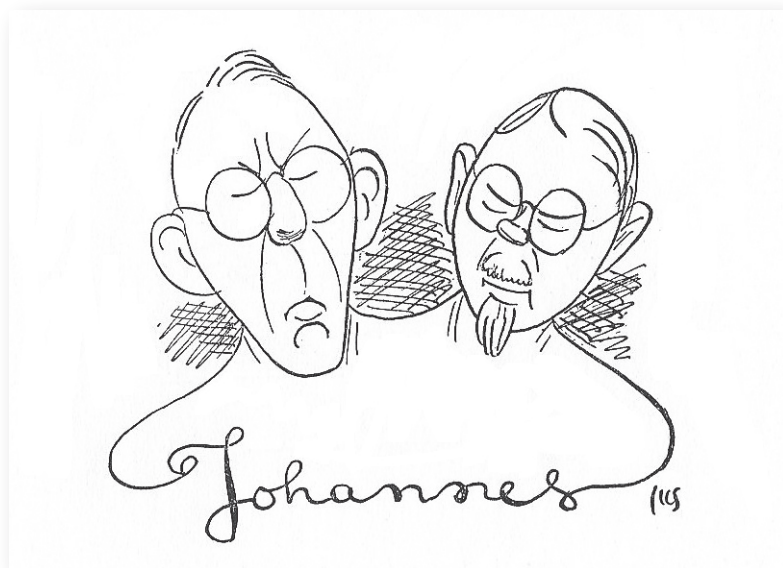
at sige. Find var god ven af Aage Bertelsen, Mogens Ballin, L.A. Ring – og Johannes Jørgensen. Men bruddet mellem dem blev uundgåeligt i slutningen af 1890'erne, selv om de begge søgte væk fra tidens nihilistiske Nietzsche-dyrkelse og dekadence. Men det blev til et valg mellem katolicisme og evangelisk-luthersk kristendom, hvor Find valgte det sidste og rejste hjem til den fæderne præstegård, mens Jørgensen rejste til romerkirken og hjemløsheden. Det er ikke noget flatterende indtryk brevene mellem dem giver af Jørgensens nidkære overtalelsesforsøg, men tiden lægede sårene, og i senvirket huskede de to smukt på hinanden, ikke ulig Jørgensen og Sophus Claussen.

Når Jørgensen rejste ud og valgte eksilet, hang det ikke alene sammen med hans tro, men også med, at han kunne skrive på savnet af det tabte land og minderne om det. Og helt alene var han jo sjældent. Som sin mentor og sit modbillede Georg Brandes var Jørgensen damernes ven og serielt forelsket igennem hele sit liv. Nogle gange kødeligt, men ofte på afstand, netop fordi afstandsforelskelsen var produktiv, æstetisk og litterært skabende, og dermed en vital del af hans inspirationserfaring. I hvor høj grad hans skrift var afhængig af det erotiske, skriver Stig Holsting om i "Via Ricordi – Mindernes gade". Stig Holsting skelner mellem "erindring" og "minde", hvor det første er at huske og det andet at føle. Og der er præcis det, Jørgensen gør i sin skrift, føler, hvad der forlener hans skrift med en stærk sensibilitet. Stig Holsting fokuserer på Jørgensens ophold i Siena 1913-16, hvor han skrev på bogen om byens skytshelgen,

den hellige Katerina, men ikke efterlevede hendes esoteriske praksis, tværtimod forelskede hans sig i en ung kvindelig kunstner, Anita Renieri. I sine tekster lader han hende bo i Via Ricordi, mindernes gade. Men en sådan gade findes ikke i Siena, kan Stig Holsting oplyse. Gaden er således ikke topografisk til stede for Jørgensen, men i stedet sanseligt nærværende som sindbilledet på kvinden han ikke fik, men kunne skrive på.

I den litterært analytiske afdeling følger Ove Kreisberg i en fremragende fortolkning af Jørgensens digtsamling *Isblomster. Tolv digte i prosa* (1926) mindesporet. De 12 mindedigte fortolkes igennem is-metaforen som et samlet billede på Jørgensens æstetiske metode og dens omkostninger. Hans digteriske værk er som isblomsternes fortryllende smukke arabesk født af kulde, men i det øjeblik man ånder på det og bibringer det varme, forsvinder værket og lader digteren kikke ud i en klar nøgtern virkelighed. Æstetikken er født af et koldt hjerte, "som ikke kender til kærlighedens varme stråler." Kreisberg foretager en minutiøs og inciterende gennemgang, og påviser tillige, hvordan Jørgensen med prosadigtene i *Stemninger* (1892) foregreb Johannes V. Jensens plakathujende prosalyriske gennembrud i *Digte* 1906, og forstod at fastholde prosadigtet i dets egentlige form langt op i det 20. århundrede, mens Jensen forlod det modernistiske stilgreb.

Det intrikate forhold mellem Johannes Jørgensen og Johannes V. Jensen analyseres ikke mindre fremragende af Anders Thyrring Andersen i "Min Sjæls Ø, aldrig kom jeg der". Thyrring Andersen påviser,

*Jørgensen & Jensen".
(Tegning af Herluf Jensenius).*

hvordan Jensen på trods af sin herostratisk berømte fraskrivning af sine ungdomsbøger – "man kan henregne dem under Johannes Jørgensens Produktion om man vil", aldrig egentlig gjorde sig fri af Jørgensen-inspirationen. Der er opsigtsvækkende mange eksempler i hele Jensens forfatter-skab på, at Jørgensen sprog og metaforer er medtænkt og medskrevet af Jensen. Jørgensen havde sin Fagerø som utopisk mål, Jensen havde i udkastet til sit store biografiske digt *Som Dreng skar jeg Skibe* sin sjæls ø, som han heller ikke fik set, men valgte at censurere bort som føleri. Men dybest set er begge forfattere følende mindedigtere, der bærer fortiden med sig. Og Jensen skilte sig aldrig af med de bærende af Jørgensens ungdomsromaner, selv

om han skilte sig af med sine egne, men bar dem gedulgt med sig i hjertet og i sit bibliotek livet igennem. Der er med Thyring Andersens artikel basis for et stort komparativt arbejde om forholdet mellem Jørgensen og Jensen, der begge aldrig kom til at passe ind i det 20. århundredets dominante kulturpolitiske strømninger.

Inden for litteraturhistorien har Jørgensens virkningshistorie været enorm, han introducerede de vigtigste præmodernistiske amerikanske, franske og nordiske forfattere for et dansk publikum, men også den sært forbudte tyske kultforfatter Stefan George. Anders Ehlers Dam redegør indsigtfuldt for Jørgensens selvspejlende opfattelse af George, og i tilgift trykkes Jørgensens essay

om George, der ikke har været optrykt, siden det stod at læse i det norske tidsskrift *Samtiden* i 1893!

Søren Sørensen redegør livfuldt for Sveriges-inspirationen i Jørgensens forfatterskab, fra den "desperate Bellman" over ungdomsidolet Strindberg til Selma Lagerlöf og Gustav Fröding., sidstnævnte ikke mindre desperat, og derfor Jørgensens mand. Jørgensen skrev om den hellige Birgitta, rejste adskillige gange til Sverige, forsøgte at mødes med både Strindberg og Lagerlöf, men fik ikke foretræde. I Italien mindedes han Sverige og skrev de smukke linjer:

Her lyser en Sol, som brænder,
over en glødende Jord -
men som to kølige Hænder
venter os Landet i Nord.

Endelig skriver Sven Hakon Rossel gnistrende engageret om Jørgensens indplacering i den litteraturhistoriske kanon lige fra Carl S. Petersen og Vilhelm Andersens *Illustreret Dansk Litteraturhistorie* (1925) og frem til *Dansk Litteraturs historie* (2006-09). Det store dyr i åbenbaringen hos Rossel er Georg Brandes, der efter Jørgensens konversion kaldte ham for en "lille pervers renegat". Brandes karakteristik viser, at han i ligeså høj grad som Jørgensen var bundet op på en tro, en overbevisning, som ikke måtte anfægtes. Op igennem det 20 århundrede udvikledes denne tro til den kulturradikale ideologi, der i en lang årrække var bestemmende for den gode smag. Det er tydeligt i Rossels

gennemgang, at den katolske digter og eksilforfatter Jørgensen ikke passer ind i det kulturradikale projekt. I langt de fleste litteraturhistoriske fremstillinger karakteriseres Jørgensen som en "fremmed" digter, både i forhold til Danmark og i forhold til den kulturradikale smag. Som om Jørgensen ikke i fuldkommen lighed med Brandes var både dansker og europæer og radikalt kritisk i sin tilgang. Problemet med Jørgensens katolicisme giver sig kostelige udtryk, som i Ejnar Thomsens *Dansk Litteratur efter 1870* (1935), hvori det hedder: "Selvfølgelig har hans (JJs) Omvendelse ikke kunnet dræbe Kunstneren i ham". Som om dette at være katolik, skulle være uforeneligt med at være en stor kunstner. Følger man Thomsens absurde logik må man slette det meste af verdenskunsten som uduelig! Men spørgsmålet er om Rossel i sin entusiastiske sympati med sit emne ikke er for forarget på Jørgensens vegne. For uanset de paradoksale bedømmelser af Johannes Jørgensens forfatterskab, er det ham, der – også rent numerisk – skrives suverænt mest om af forfatterne fra den symbolistiske epoke i alle litteraturhistorierne. Så kulturradikal eller ej, Jørgensens vitale betydning har ingen kunnet komme uden om, heller ikke selv om de gerne ville. Han har gjort et uudsletteligt indtryk, og vil fortsat gøre det, hvad denne antologi er det bedste vidnesbyrd om.

Henrik Wivel. dr.phil., kritiker og forfatter. Blandt meget andet til kapitlet "Det sjælelige Gennembrud" i bd. 3 af *Dansk Litteraturs Historie* (2006-09).

Ti år med Johannes Jørgensen Selskabet

(Foredrag holdt ved Sommermødet den 19. august)

Af Stig Holsting

Johannes Jørgensens centrale placering i det litterære opgør i 1890'erne er indiskutabelt. Endnu før han selv var nået til en personlig afklaring, kom han til at være bannerrfører i det åndelige opgør, som manifesterede sig i det, man kaldte symbolismen. Men da denne ikke syntes at imødekomme hans åndelige behov, gik han skridtet videre og bekendte sin kristne tro umisforståeligt. Derved skabte han et uoverstigeligt skel mellem hans og sine tidligere nære venner og digterkolleger. Den historie er velkendt.

Men det betød også, at næsten hele den litterære elite domineret af Brandes vendte ham ryggen. Disse forhold skal ses som hovedårsagen til, at Johannes Jørgensen resten af sit liv kom til at indtage en ejendommelig perifer plads i dansk litteraturhistorie.

Rent galt blev det, da han i 1896 konverterede til katolicismen og ingenlunde satte sit lys under en skæppe men bragte sit nye standpunkt højlydt ind i debatten. I en kronik i Politiken d. 23. juli 1966 om en englænders syn på Danmark skrev den for Johannes Jørgensen-forskningen kendte engelske professor i dansk litteratur ved Londons Universitet, W. Glyn Jones, følgende betragtning om Georg Brandes'

betydning for specifik den danske litterære udvikling:

”Vel introducerede han meget, der var nyt, i dansk åndsliv – det må enhver indrømme, selv om man kan tilføje, at det næppe var et repræsentativt udvalg af europæisk tænkning, han indførte. Men det er ingen grund til, at man skulle anlægge hans synspunkter og arbejdsmetoder af den danske litteratur i årtier efter hans egentlige virketid. Omsider er man kommet ind på andre baner, men ellers kan det let forekomme en udlænding, at Brandes har hæmmet den danske litteratur og litteraturkritik i dette århundredes første halvdel lige så meget, som han har fremmet dem. Hans efterfølgere har bl.a. været med til at skabe myten om den danske litteraturs overvejende radikalisme, som ved nærmere eftersyn viser sig kun i begrænset omfang at holde stik”.¹

Disse udsagn af Glyn Jones er interessante, ikke mindst fordi de kaster en udlændings skarpsindige syn på og opfattelse af den litterære kritik i vort land, som – og det er jo uomtvisteligt – stadig bærer Georg Brandes' fingeraftryk.

Det er en almindelig opfattelse, som man ofte støder på, at netop denne

omstændighed – og i øvrigt at Johannes Jørgensen valgte at bosætte sig i udlandet – var med til at gøre ham uinteressant og uvedkommende i dansk litteratur. Heldigvis er det et standpunkt, som ikke møder anerkendelse alle steder. Johannes Jørgensens ubestridelige danskhed og hans kærlighed til sit fædreland på trods af mange års udlændighed afspejles overalt i hans litteratur.

Medens Johannes Jørgensen levede, nød han stor anerkendelse rundt om i verden – også i Danmark, hvor hans livsværk havde vundet indpas også langt udenfor katolske kredse. Således var han flere gange blevet foreslået til Nobelprisen bl.a. af Dansk Forfatterforening. Artikler og beretninger fra årene op gennem århundredet indtil hans død i 1956 vidner om den anseelse, han og hans livsværk trods alt nød i Danmark

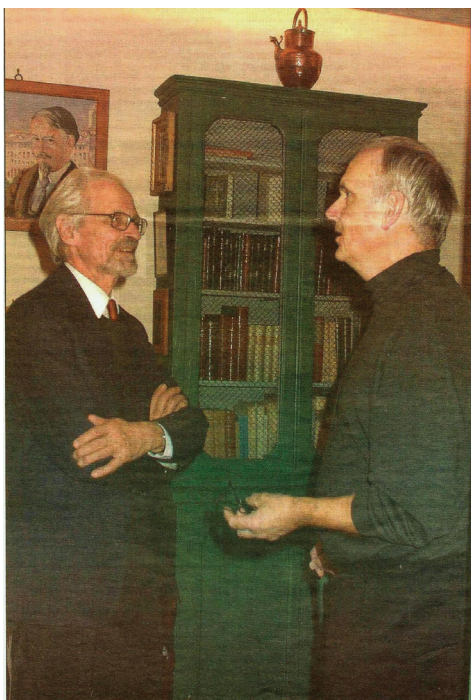
i bestemte kredse men også rundt om i verden. Der kunne ikke herske nogen tvivl om hans plads i det litterære univers.

Alligevel tyndede det ud i interessen for ham i årene efter hans død, selvom man f.eks. i 100-året for hans fødsel – 10 år efter hans død – fejrede ham stort både i Danmark og i udlandet. Men så synes det også at være slut. Tiden synes ikke at være for hans tanker og livssyn – i hvert fald ikke i Danmark. Højst får skoleungdommen til opgave at analysere et af hans digte.

Et sikkert parameter for en forfatters litterære værdi er imidlertid antikvarboghandlernes priser på hans bøger. Og her har Johannes Jørgensen holdt skansen årene igennem. En sammenligning med de antikvariske priser på hans bøger med priser på f.eks. Holger Drackmann, som engang var Danmarks nationalskjald, viser en tydelig forskel i Jørgensens favør. Det samme for en sammenligning med hans samtidige og gode ven Viggo Stuckenbergt! Uden at gå ind i en drøftelse af årsagerne hertil kan man blot konstatere, at en forfatters værdi eller levedygtighed ikke altid skal måles i antallet af doktordisputater eller mediernes lyst til at omtale dem.

I en anmeldelse i dagbladet Information af bogen "De lange Vandringer", som Gyldendal udsendte i 100-året for Jørgensens fødsel i 1966 skrev avisens anmelder, Torben Brostrøm bl.a. følgende: "Tiden

Initiativtageren til stiftelsen af Johannes Jørgensen Selskabet og selskabets første æresmedlem, Jørgen Nybo Rasmussen, Roskilde sammen med selskabets første formand, Stig Holsting, fotograferet i Johannes Jørgensens Hus på stiftelsesdagen 16. november 2002.

er vel inde nu til at omstille indtrykket af Johannes Jørgensen fra en lidt provinsiel halvfemser-lyriker til en stor prosaforfatter. 'De lange Vandringer' vil kunne tjene som en impuls".² At Brostrøms ord ikke vandt den store genklang de rette steder viser den omstændighed, at Johannes Jørgensen i årene herefter gled næsten helt ud af dansk litteraturhistorie.

Hvorom alting er, så var der en kreds af mennesker, som gennem årene havde vedligeholdt en stor interesse for hans litteratur, og som nu mente, at tiden til at bringe hans navn frem af den litterære forvirring, som efterkrigslitteraturen havde skabt, nu var moden. Der blev indkaldt til et møde på Svendborg Bibliotek lørdag den 16. november 2002, hvor en forsamling på 40-50 fremmødte besluttede at stifte et selskab til udbredelse af kendskabet til Johannes Jørgensens liv og litteratur. En ikke uvæsentlig side af det nye selskabs formål var tillige at støtte og fremme kendskabet til mindestuerne i hans barndomshjem i Fruestræde i Svendborg, som Svendborg kommune i 1952 havde købt og indrettet som æresbolig for den hjemvendte digter. Det havde nemlig vist sig, at besøgstallet i huset år for år var faldet – årsagen hertil kunne man kun gætte sig til.

I mange år efter hans død og især efter Helene Jørgensens død i 1995 stod huset netop som mindestuer for digteren. Men da mindestuerne fremstod som en statisk udstilling med fremvisning af hans bolig og nogle få effekter og bøger, kan det ikke undre, at huset hvilede i en slags tornorosesøvn og da besøgstallet stagnerede – ja faktisk aftog stille og roligt gennem årene, kunne man frygte, at Svendborg kommune

på et tidspunkt ville se et spareaktiv i huset, som immervæk koster byen o. 65.000 kr. om året.

Det var derfor nødvendigt, at der skete noget også her. Huset ændrede navn fra den lidt støvede betegnelse "Mindestuer" til "Johannes Jørgensens Hus" og samlingen blev lidt efter lidt omorganiseret, så det i højere grad kom til at fremstå som et "levende museum" – noget blev taget ud af samlingen og erstattet med effekter, som i højere grad viste hans indflydelse som forfatter og digter. Hans barberkost kunne da være kuriøs nok at studere men har vel ingen betydning for ham som forfatter. Samtidig blev der taget initiativ til afholdelse af skiftende udstillinger bygget over samlende temaer, som kom til at fremvise ham som den store digter, han var med indflydelse på det kulturelle liv både her i landet og udenfor landets grænser.

Resultatet lod da heller ikke vente på sig. Besøgstallet i huset steg markant og har holdt sig der siden. Dette fik tillige en gunstig virkning på selskabet, som ad den vej også erhvervede sig nye medlemmer.

Fra begyndelsen havde selskabet et medlemstal på o. 130-140, og her har det ligget støt gennem de 10 år, der nu er gået. Selskabets formål var dels at få almindelige læsere til at beskæftige sig med hans litteratur og dels at opmuntre til og støtte forskningen i hans vidtspændende litterære verden og herunder at formidle forskningsresultater gennem sine udgivelser. I de 50 år der var gået siden hans død i 1956 var forskningen i nogen grad hæmmet af ikke at kunne gå til primærkilderne – hans mange dagbøger, manuskripter og omfattende korrespondance – men alene

at analysere den tilgængelige trykte og udgivne litteratur.

I 2006 – i 50-året for digterens død – blev hans righoldige arkiver efter hans egne testamentariske bestemmelser frigivet og tilgængelige for offentligheden. Det betød med et slag, at forskningen kunne begynde at afkode de mange dunkle sider af forfatterens værk. Der var en udtalt fornemmelse af, at der bag mange af de mere eller mindre åbenlyse uforklarlige skævheder i ikke mindst hans erindringsværk, gemte sig en rigdom af dybere eksistentielle mysterier, som først nu kunne forklare hans erindringsværk som det, han selv havde kaldt dem – hans livs legende.

Også inden for Johannes Jørgensen Selskabet kunne man nu kaste sig ud i dette forskningsmateriale, og siden da har flere fra selskabet mere eller mindre systematisk gravet i dagbøger og korrespondance. Det omfattende arkivmateriale, som samtidig med frigivelsen var blevet overført til Det Kgl. Bibliotek, var en sand guldgrube at dykke ned i, hvor digterens omtumlede liv virkelig åbner sig for læseren. Gennem de forløbne år har adskillige forskere både fra Danmark og fra udlandet kontaktes os for at få detaljer og emner vedr. Johannes Jørgensens liv og forfatterskab belyst. Det giver samtidig en idé om den interesse for ham, som findes rundt om i verden, og som der er tydelige tegn på er ved at vokse frem.

Studiet af hans dagbøger, manuskripter og brevsamling har således på mange

måder ændret vores opfattelse af hans format som menneske og forfatter uden, at det på nogen måde har forringet billedet af hans særpræg. Tværtimod har det ikke kunnet undgå at skabe yderligere respekt om forfatteren, som fra en misforstået idé om at være en agitatorisk katolsk forfatter til et menneske, som måtte skrive, som han gjorde, for at få rede på sit eget liv og derved have eksistentielt bud til alle. Således er selv hans helgenlegender fra at være snæver katolsk hagiografi så at sige alle led i hans eksistentielle kamp og veje til en dybere selvforståelse. Her har han virkelig bud til mennesker også langt uden for konfessionelle katolske kredse. Hans religiøsitet har således almen menneskelig interesse. Det er i virkeligheden Johannes Jørgensen Selskabets fornemste opgave at åbne omverdens øjne og interesse for en dybere forståelse heraf.

Og det er en klar opfattelse, at man er

Mindestenen foran Svendborg bibliotek, som Johannes Jørgensen Selskabet tog initiativet til i 50-året for digterens død i 2006.

nået et godt stykke på vej – dels ved selskabets arrangementer (sommermøder og rejsevirkksomhed) – dels ved bogudgivelser og ikke mindst gennem selskabets medlemsblad og endelig gennem den korrespondance, som foregår mellem selskabet og forskere både i Danmark og i udlandet.

Johannes Jørgensen Selskabet har gennem årene udvidet sit virke på forskellige områder for at leve op til sin formålsparagraf. Et af de vigtigste initiativer er selskabets udgivelser – ikke blot medlemsbladet, som bringer både almene nyheder af interesse for J.J. forskningen men også forskningsresultater især med udgangspunkt i arkivstudier primært på Det Kgl. Bibliotek.

Men også bogudgivelserne er en meget væsentlig faktor, hvor forskere har bidraget med omfattende resultater. Den bog, som markerer selskabets 10-års jubilæum er således selskabets 5. udgivelse. Simpel hovedregning siger da, at det er en bog hver 2. år. Det er små oplag, der arbejdes med, men man kan glæde sig over god interesse for bøgerne som tilmed økonomisk bærer sig selv.

Selskabets rejsevirkksomhed til lokaliteter med relation til Johannes Jørgensens liv har bragt deltagerne tæt på hans virksomhed som forfatter og derved givet en større forståelse for forfatterskabet. De vigtigste destinationer er rejserne til Vadstena i Sverige, Assisi i Italien og sidste år til Siena, hvor han levede i de afgørende år fra 1913 – 15. Man kunne for så vidt godt udvide interesseområderne med Paris, Beuron, Weimar, Rom, Civita d'Antino, Stockholm, Louvain og Koblenz for at nævne nogle lokaliteter, hvor den vidtberejste digter i kortere eller længere tid opholdt sig, og

som fik betydning for hans forfatterskab. Måske vil tiden vise, om der kan blive midler og interesse herfor.

Men lad slutte denne korte gennemgang af Johannes Jørgensen Selskabets 10 første leve år med at nævne selskabets plads i det litterære landskab i Danmark, hvor vi under paraplyorganisationen "Samrådet for de litterære selskaber i Danmark" deltager i fællesarrangementer. Det drejer sig bl.a. om den årlige Store Bogdag på Hald ved Viborg, Klassikerdagen, som af og til ved sit tema har haft relevans for selskabet, og i år for første gang ved Bogforum, hvor 11 litterære selskaber har købt en stand i Bellacentret i dagene 9.- 11. november. Det må synes at være et oplagt sted at flage for dansk klassisk litteratur, som ellers nemt kan drukne i mængden af nyudgivelser.

Efter de første 10 år vil det nu vise sig, om der vil være grobund for at fortsætte endnu 10 år. Skulle det vise sig ikke at være muligt, kan dette enten skyldes, at vi ikke har været dygtige nok til at promovere vores budskab især til den opvoksende generation, så vi mister vores medlemmer, eller også at vi sejrer os ihjel. M. h. til det første får vi af og til henvendelser fra den del af formidlingsgruppen, som underviser på de højere læreranstalter. Og det er naturligvis meget vigtigt. Det ville imidlertid også være godt, hvis gymnasiesektoren i højere grad viste interesse for at trække den del af dansk litteratur frem, som uomtvisteligt har rod i den kristne tradition. Og her kan det måske nok knibe. Og det kan nok undre i en tid, der i stigende grad har fokus på de religiøse faktorer – man kan nok gøre sig sine tanker herom.

Endelig skal mediernes svingende vilje

til at beskæftige sig med disse aspekter nævnes. Ganske vist har vi i Johannes Jørgensen Selskabet erfaret en stigende vilje til at beskæftige sig med vores sag, men taget i betragtning, at vi står med en international kendt dansk forfatter, hvis værker er oversat i op til 22 fremmedsprog, så er interessen ikke imponerende.

Vi må dog alt i alt konkludere, at de første 10 års resultater under alle omstændigheder bør vurderes positivt. Kan vi blot holde interessen og engagementet ved lige hos vores mange medlemmer og ikke mindst trække de yngre generationer ind i arbejdet med at beskæftige sig med Johannes

Jørgensens – det er det store spørgsmål. Det er jo ikke kun de litterære selskaber, som kæmper for at bevare deres medlemmer – det er et almindeligt fænomen indenfor foreningsverdenen. Og da det især er vanskeligt at råbe ungdommen op, er det uhyre vigtigt, at uddannelsesinstitutionerne kender deres besøgstid og ikke kun skæver til politisk vedtagne kanonlister og hvad der nu for tiden giver flest stemmer, men også lægger ørerne til jorden og erkender, hvad tiden har brug for.

¹ Politiken 23. juli 1966

² Information 4. nov. 1966

ANNONCE

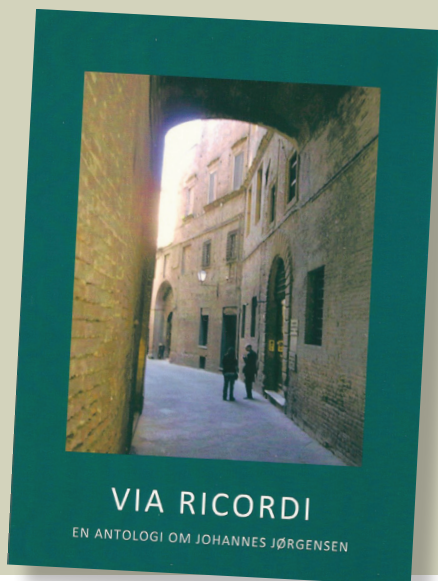
VIA RICORDI

Som allerede annonceret valgte bestyrelsen for Johannes Jørgensen Selskabet at markere selskabets 10års jubilæum med en bogudgivelse. Den blev præsenteret ved årets sommermøde den 19. august og kan nu præsenteres for alle dem, der ikke havde mulighed for at være til stede.

Bogen indeholder 8 artikler, der hver tegner et billede af Johannes Jørgensens forfatterskab og søger at analysere de faktorer, som var bestemmende for hans kunstneriske udvikling, og hvilken betydning han har haft for dansk litteratur.

"Via Ricordi" koster 225 kr. men selskabets medlemmer vil indtil

31. oktober kunne købe bogen med 20% rabat for 180 kr.

BOGFORUM

Som noget helt nyt deltager en kreds af litterære selskaber med en fælles stand i BOGFORUM. I et forsøg på at gøre læseglade danskere opmærksomme på den ældre og klassiske litteratur, som godt kan føle sig klemt eller måske endda glemt i den syndflod af bogudgivelser, som strømmer ud fra forlagene, vil man i år forsøge at gøre opmærksom på det arbejde, som gøres i de litterære selskaber. Johannes Jørgensen Selskabet er deltager og vil på standen vise selskabets bogudgivelser og andet materiale, som belyser det arbejde, som gøres for at fremme kendskabet til Johannes Jørgensen og hans forfatterskab.

BOGFORUM finder sted i Bella Center København
i dagene fra 9.-11. november.

Generalforsamling

Johannes Jørgensen Selskabets årlige ordinære generalforsamling afholdes lørdag den 3. november kl. 12 – 16 på Svendborg bibliotek, Svinget 1, Svendborg (Se vedlagt program). For at give interesserede mulighed for at se årets temaudstilling i Johannes Jørgensens

Hus, vil udstillingen være åben fra kl. 10.

Som sædvanlig er biblioteket vært for bespisning af deltagerne, men da man af og til har haft for meget mad til overs, bedes man venligst give besked om deltagelse heri. Se i øvrigt i mødeindkaldelsen.